WASHINGTON D.C.

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 154. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 12-го СЕРПНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 12, 1959 No. 154. VOL. LXVI.

В ПАЛАТІ ПОЧАВСЯ БІЙ ЗА НОВИЙ РОБІТНИЧИЙ ЗАКОН

Вашингтон. — Напередодні дебат над справою нового робітничого закону, що почалися в Палаті Репрезентанів у понеділок дня 10-го серпня ц. р., спікер цієї палати демократичний конгресмен Сем Рейбирн з Тексасу виступив у радіо із закликом до громадянства підтримати схвалення законопроєкту про новий лад у робітничих спілках, що його запропонував конгресмен Карл Еліот, демократ з Алябами у висліді розгляду переведеного над цією справою в палатній комісії для справ виховання і праці. На думку Рейбирна згаданий законопроєкт дає єдино правильну і чесну розв'язку справи і тому він повинен бути прийнятий Палатою і затверджений Сенатом та підписаний Президентом. Водночас із цим Рейбирн виступив з гострою критикою т. зв. законопроєкту Ландрума-Ґріффіна, стверджуючи, що цей законопроєкт, використовуючи справу ракетерства, намагається здискредитувати чесні робітничі спілки і змінити встановлену рівновагу між робітництвом і його проводом. Критикуючи законопроєкт Ландрума - Ґріффіна, Сем Рейбирн ствердив, що справа нового робітничого закону не може бути справою тільки одної партії, але справою понадпартійною, загальною, бо вона є життєвоважливою для всієї нації. Дискутований тепер законопроєкт передбачає встановлення нових приписів щодо проводу робітничих спілок і нових постанов про контролю над робітничими фондами та про ґарантію прав низового членства у його взаєминах із проводами спілок. Коаліційний проєкт пропонований демократом Ф. Ландрумом з Джорджії і республіканцем Робертом П. Ґріффіном з Мишиґену, різниться від законопроєкту Еліотта тільки тим, що він передбачає багато ширшу контролю над робітничим бойкотуванням і пікетуванням і встановляє кримінальні кари за порушення членських прав. За прийняттям законопроєкту Ляндрума - Ґріффіна висловився през. Айзенгавер у своїй радіо - телевізійній промові, виголошеній у четвер минулого тижня. Згідно із заявою Рейбирна, обидва законопроєкти мають на меті одне і те саме — боротьбу з ракетерством у робітничих спілках. Але ж головна різниця між ними та, що проєкт Ландрума - Ґріффіна, даючи надто велику інґеренцію федерального уряду у внутрішні справи спілок, порушує цим рівновагу між проводом робітничих спілок і їх членством, що є несправедливе у відношенні до більшости великих чесно робітничих спілок. Законопроєкт Еліота становить в цьому напрямку посередню дорогу, не надто радикальну, але таку, що доведе до бажаної цілі.

ГЕРТЕР ЗАКЛИКАЄ ДО ЗАМИРЕННЯ НА КАРІБСЬКИХ ОСТРОВАХ

Вашингтон. — Від'їжджаючи в понеділок 10 серпня ц. р. до Сантіяґо в Чіле на конференцію міністрів закордонних справ американських держав, державний секретар ЗДА Крістіян А. Гертер висловив надію, що ця конференція причиниться до полегшення напруження і конфліктів на Карібських островах, зокрема у взаєминах між Кубою і Домініканською Республікою. Конференція починається в середу 12 серпня і в ній беруть участь представники двадцять й одної американської держави. На порядку нарад конференції передбачений розгляд ситуації в Карібських країнах, зокрема справи двох кубинських інвазій на територію Домініканської Республіки й атак повстанчих груп, підтримуваних іншими державами проти Нікараґви й Панами. Крім того конференція мала б зайнятися розглядом можливости здійснювання „репрезентативної демократії" у західній гемісфері. У своїй заяві, переданій журналістам перед від'їздом з Вашинґтону, Гертер не з'ясував конкретних плянів ні пропозицій в справі замирення в області Карібських островів, ствердив тільки загально, що там мусить бути встановлена безпека й мир, згідно з принципами, що їх додержувалася спільнота американських народів на протязі останнього півсторіччя. В політичних колах думають, що під час конференції в Сантіяґо буде створена окрема комісія для нагляду над ситуацією в області Карібських островів і для переводжування розсліду в справі здійснених чи евентуальних інвазій. До комісії мали б входити представники ЗДА, Уруґваю і Перу.

Вигляди Ніксона на перемогу у виборах 1960 року збільшилися

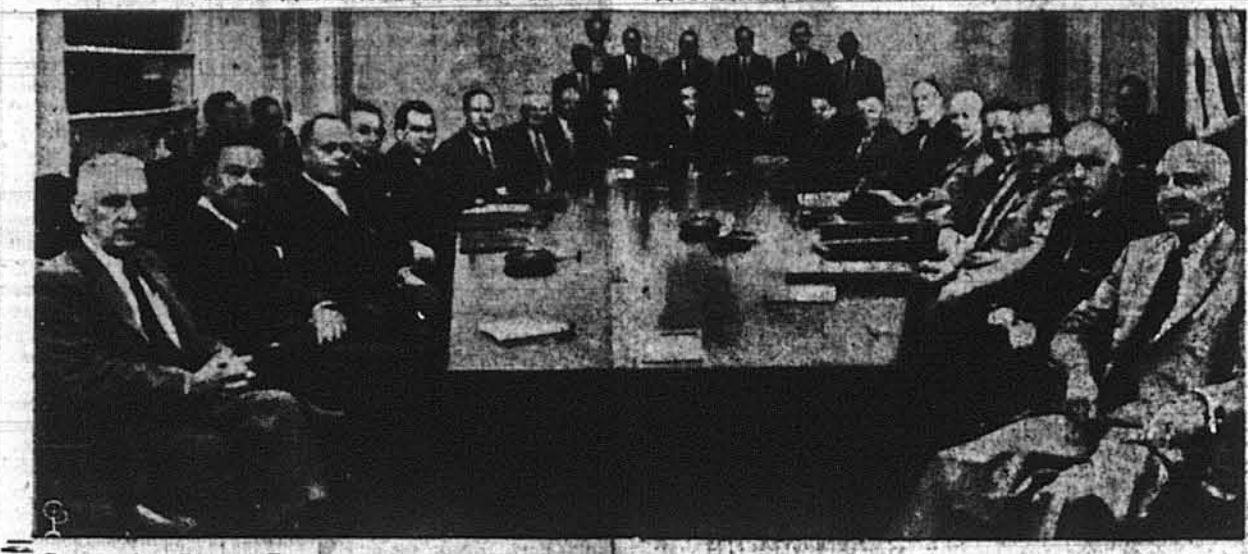
Вашингтон. — Два демократичні сенатори — Майк Менсфілд з Монтани та Дж. А. Сматерс з Флориди, ствердили під час своїх виступів у радіо і в телевізії, що поїздка Ніксона до СССР і Польщі збільшила видатно вигляди Ніксона на його перемогу над губернатором Рокефеллером, евентуальним другим республіканським кандидатом під час президентських виборів у 1960 р. Менсфілд заявив, що перед поторожжю Ніксона до Москви він рахував на більші шанси Рокефеллера, але тепер він думає, що Ніксон буде одним із найбільш „небезпечних" кандидатів, перемогти якого буде дуже тяжко. Теж і Сматерс ствердив, що після подорожі Ніксона до Москви, Ніксон має всі вигляди на те, щоб добути республіканську номінацію на кандидата в найближчих президентських виборах.

В АМЕРИЦІ

● **Програма подорожі през. Айзенгавера** до Европи буде, згідно з неофіційним покищо повідомленням з Вашинґтону, така: 26 серпня Президент виїжджає з Вашинґтону; в четвер 27 серпня прибуває до Бонну і після відбуття нарад з Аденауером вночі від'їжджає до Лондону; від 28 серпня до 1 вересня Айзенгавер відбуватиме наради з Мекмілленом й іншими членами британського уряду і 2 вересня від'їжджає до Парижу, де на протязі кількох днів відбуде конференцію з французьким президентом Шарлем де Ґолем та з італійським прем'єром Сені і з іншими репрезентантами держав НАТО.

● **Британський транспортовий літак В. О. А. Ц.** Стрейтокрузер був примушений припинити свій лет і вернутися з віддалі 300 миль назад на Інтернаціональне летовище в Ню Йорку, бо пасажир цього літака, 10-літній Джонні Ранд з'їв замість одного кусника медичної жувальної гуми, роздаваної пасажирам для протидіяння нудоті під час лету літаком, аж 13 кусників. Побоюючися за здоров'я хлопця, літак завернено, що коштувало летунську лінію 1,425.33 долярів. Гума хлопцеві не пошкодила і він відбув поворотний лет до Ню Йорку і потім до Лондону в повному здоров'і.

● **Губернатор стейту Арkенсо Орвал Е. Фобус** заявив, що він плянує скликати надзвичайну сесію стейтової леґіслятури, але ж підкреслив, що ця сесія не буде займатися антидесеґреґаційними заходами. У зв'язку з цим Фобус відмовився відповісти на питання в справі плянованого відкриття чотирьох публічних шкіл у Литтл Року.

ПРЕЗИДЕНТ АЙЗЕНГАВЕР ІЗ СВОЇМИ ДОРАДНИКАМИ І ЧЛЕНАМИ УРЯДУ

Секретаріят Білого Дому передав для опублікування апробоване офіційно фото членів уряду през. Айзенгавера з деякими дорадниками. На фото (починаючи з лівої сторони) — сидять: заступник асистента през. Айзенгавера Джералд Д. Морґан, амбасадор ЗДА до ОН Генрі Кебот Ладж, мол., секретар внутрішніх справ Фред А. Сітон, секретар скарбу Роберт Б. Андерсон, віце-президент Ричард М. Ніксон, генеральний прокуратор Вільям П. Роджерс, діючий секретар торгівлі Фредерік Мюллер, секретар здоров'я, виховання і суспільної опіки Артур С. Флеммінґ, голова Комісії Атомової Енерґії Джан МекКон, директор бюджетового бюра Моріс Г. Станс, директор цивільної оборони Ліо Г. Гоґ, секретар праці Джеймс П. Мічел, ген. поштмайстер Артур Соммерфілд, державний секретар Крістіян А. Гертер, президент Айзенгавер, секретар оборони Ніл Г. МекЕлрой, секретар рільництва Езра Тефт Бенсон, секретар уряду Роберт К. Ґрей і асистент Президента Вілтон Б. Пірсонс. — Стоять позаду: заступник президентового асистента Брайс Гарлов, спец. асистент Президента Дон Паарлберґ, спец. дорадник Дейвід В. Кендалл, заступник асистента Роберт Е. Мерріям, адміністративні асистенти Едвард А. МекКейб і Джек З. Андерсон. — Сидить на право окремо державний підсекретар Даґлес Діллон. Ліворуч сидять підсекретар скарбу Джулієн Б. Вейрд й асистент секретаря скарбу Т. Ґрейдон Аптон.

ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ УНС ВІДБУВ ЧЕРГОВІ НАРАДИ

Союзівка, Кергонксон. — У понеділок, 10-го серпня, Головний Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу відбув тут свої чергові наради, на яких обмірковано та вирішено ряд актуальних фінансових, організаційних і громадських проблем. Зокрема розглянено і вирішено ряд інвестицій, головно в гіпотечних позичках, вирішено вже в половині вересня цього року приступити до здійснення ухвали Головного Уряду з травня ц. р. та почати будову нового, великого купального басейну на цій оселі, як і розглянено та вирішено такі справи, як участь членів Екзекутивного Комітету в конвенції Ліґи Молоді Північної Америки, що відбудеться впродовж зв'язаного з Днем Праці кінцем тижня в Рачестері, справу відкриття Канадійської Канцелярії УНСоюзу в Торонті та ювілейні святкування УНСоюзу в тому місті в днях 3- і 4-го жовтня ц. р., працю організаторів УНС в поодиноких районах З'єдинених Держав і Канади, обмірковано знову єдину ще не здійснену із ухвал минулої конвенції, що відноситься до будови або придбання у відповіднішому місці відповіднішого приміщення для головної канцелярії УНСоюзу та В-ва „Свобода" і ряд інших актуальних справ. У нарадах, якими проводив головний предсідник УНС Дмитро Галичин, взяли, крім нього, участь усі члени Головного Екзекутивного Комітету: заступники гол. предсідника Йосип Лисогір і Анна Герман, гол. секретар д-р Ярослав Падох, гол. касир Роман Слободян, як також приявні в тому часі на Союзівці гол. контролер Степан Куропась і гол. радний Богдан Зорич і ред. А. Драґан, а справи, зв'язані з Союзівкою, реферували її управителі Данило Слободян і Володимир Квас. Наради тривали впродовж цілого дня.

В Ню Йорку плянують влаштувати світову виставку в 1964 році

Ню Йорк. — Нюйоркські купці, підприємці і промисловці виступили з проєктом влаштування великої світової виставки, більшої за всі, що колинебудь і денебудь відбулися. Мала б відбутися ця виставка в 1964 році у Флашінґ Медов Парк — там, де відбувалася остання світова виставка з 1939 - 1940 рр. Кошти влаштування такої виставки обраховують на пів більйона долярів, у три рази більше, як коштувала вищезгадана виставка 1939-40 рр. Посадник Ню Йорку Роберт Ваґнер сповістив, що у зв'язку із пляном влаштувати світову виставку в Ню Йорку постав уже ініціятивно - організаційний комітет, складений із 25 осіб, репрезентантів купецького і промислового світу. На зібранні, що відбудеться 18-го серпня ц. р. цей комітет буде збільшений до яких 50 осіб і до нього ввійдуть репрезентанти великих корпорацій, які хотять бути учасниками виставки. Відбуття виставки зв'язують з 300-річчям заснування міста Ню Йорку, бо вперше появилася назва цього міста в 1664 році, і проходитиме вона під гаслом „Мир через взаєморозуміння". Члени комітету передбачають, що Ню Йорк заробить від туристів і з торгівлі під час цієї виставки яких шість більйонів долярів. Сенатор Джейкоб К. Джейвітс і конґресмен Една Деллі, обоє з міста Ню Йорку, подадуть цього тижня в Конґресі резолюцію із зверненням до през. Айзенгавера, щоб він запросив чужоземні нації до участи у виставці.

Закінчено цьогорічне дитяче таборування на Союзівці

Союзівка, Кергонксон. — Цьогорічні дитячі табори на Союзівці закінчено формально минулої п'ятниці, 7. серпня, дитячою імпрезою на площі біля віллі „Львів", у якій табір мав своє приміщення. Табір тривав шість тижнів, з тим, що перших три тижні в ньому перебували дівчата, а три останні тижні, від 17-го липня, були в таборі хлопці. В дівочому таборі було 40 дітей, а хлоп'ячий закінчило тільки половина з цього. Обидва табори були під опікою і виховним керівництвом п-ні Аполльонії Книш, якій допомагали в справі відповідні опікуни головно з-поміж пластової молоді. Під час імпрези, яку започаткувала короткими вияснениями п-ні Книш, діти виконали ряд вивчених на таборі пісень, танків і скечів. До них і до приявних батьків коротко промовили всч. о. Любомир Гузар та гол. предс. УНС п. Д. Галичин. Закінченням дитячих таборів опорожнено місце для курсів українознавства, що в цьому році своєю чисельністю, як і програмою навчання перевищають всі дотеперішні.

● **Арґентинські робітничі спілки** проголосили на вівторок 11 серпня 24-годинний генеральний страйк для підтримки страйку цукроварняних робітників у провінції Туеман, який триває уже 16 днів. Спілку цукроварняних робітників очолюють пероністи.

Англія продукує власні далекосяжні ракети й випустить сателіта Землі

Лондон. — 27-го серпня ц. р. почнеться в Лондоні триденний з'їзд учених і технічних фахівців з Англії, Канади, Індії, Австралії і Південної Африки, ото ж країн Коммонвелту, у справах дослідів над сферичними просторами. У зв'язку з цим вперше виявлено, що протягом останніх найменше двох років англійський промисл, у тісному зв'язку з урядом, переводив наполегливі досліди над технічним обслідуванням сферичних просторів і що під увагу брано далекосяжні ракети, так само продуковані англійцями при зберіганні повної тайни. Англійські промислові компанії приготовили для цієї конференції коло 20 меморіялів із практичними пропозиціями щодо будови штучних сателітів Землі. Міжнародні фахові кола сподіваються, що ця конференція розкриє деякі тайни щодо поступу англійської військової технології, при чому фахівці не виключають, що англійські вчені й промисловці мають такі великі успіхи в ділянці далекосяжних ракет та підготови будови штучних сателітів, що вони можуть суперничити в цій ділянці з З'єдиненими Державами та Совєтами.

Комуністичні аґресори проти „втручання" інших держав в Ляосі

Сейґон. — Комуністичний Північний В'єтнам застерігся проти того, щоб „сторонні держави" переводили інтервенцію на терені Ляосу та заявив, що у тому випадку він „не проглядався би байдуже". Ляос — це маленька держава в південній Азії, колишня складова частина французького Індокитаю, де тепер ведуться бої з комуністичними ватагами, що їх організує, вишколює та озброює Північний В'єтнам і перекидає на терен Ляосу. Наприкінці минулого тижня військові атташе ЗДА, Англії і Франції, акредитовані в Ляосі, полетіли на інфільтрований комуністичними партизанами терен. Їхній звіт послужить за підставу названим державам домагатися від Об'єднаних Націй, щоб вони вислали туди своїх обсерваторів. Антикомуністичний бльок держав Південно-східнього азійського пакту (СЕАТО) рішив включити під свою опіку Ляос, але сам Ляос покищо не звернувся до того бльоку ні до будь-якої іншої держави за збройною допомогою проти комуністичних партизанів. Тільки ЗДА й Франція рішили приспішити вишколювання ляоської армії та вивінування її новою зброєю.

Хрущов обіцює не розпочинати нових атомових експериментів

Лондон. — Англійський духовник Джон Коллінс, який очолює кампанію проти атомової зброї, дістав листа від Нікіти Хрущова, в якому той заявляє, що Совєтський Союз готов „прийняти найбільш урочисте зобов'язання" не розпочинати першим нові атомові експерименти. Цей лист Хрущова був формальною відповіддю на запит Коллінса, що його о. Коллінс вистосував до урядів ЗДА, Англії і СССР, чи ті держави готові зобов'язатись не відновлювати атомових вибухів. Совєти припинили свої атомові вибухи 31 березня 1958 року. ЗДА заявили 22 серпня 1958 що вони готові припинити на рік свої атомові експерименти, та продовжити цей термін, якщо в міжчасі прийде до міжнародного порозуміння в цій справі. Від 31 жовтня мин. року радить у Женеві конференція ЗДА, Англії і Совєтів над припиненням надалі всяких атомових вибухів, але до цього часу вона не може закінчитись успіхом з уваги на спротив Совєтів проти заведення відповідної міжнародної контролі. Очевидно, що Хрущов у своєму листі до англійського духовника, звалює всю вину на західні держави.

Московська „Правда" поручає „тримати язик за зубами"

Москва. — Московська „Правда" з минулої неділі, з очевидного приказу згори, заявила, що обов'язком кожного політика є тепер тримати язик за зубами й помагати цим до створення прихильної атмосфери для недалеких розмов Нікіти Хрущова з президентом Айзенгавером. У статті „Пора великих перспектив" говориться про те, що протягом тижнів, що передують зустріч Айзенгавера з Хрущовим, „обов'язком кожного політика є облегшити створення відповідної атмосфери для цих важливих міжнародних нарад". „Правда" з признанням цитує пораду лондонського часопису „Стар": „Треба, щоб генерали, адмірали і політики з гарячим темпераментом зберігали мовчанку. Тепер не пора для запальних промов".

4 ВЕЛИКОДЕРЖАВИ ВІДНОВЛЯТЬ ПЕРЕГОВОРИ ПРО РОЗЗБРОЄННЯ

Женева. — В середу минулого тижня, в останньому дні тривання Женевської конференції міністрів закордонних справ ЗДА, Англії, Франції і Совєтів, прийшло між ними до порозуміння в справі відновлення переговорів про міжнародне роззброєння. Ці переговори, ведені на терені Підкомісії Об'єднаних Націй, що складалась з ЗДА, Англії, Франції, Канади і Совєтів, були зірвані Совєтами в 1957 році. Після того Совєти не хотіли відновити їх під претекстом, що у Комісії ОН і її згаданій Підкомісії Совєти є „майоризовані" західніми державами та їх союзниками. Хоч Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй в 1957 році вибрала нову 25-членну Комісію для справ міжнародного роззброєння, проте Совєти її також бойкотували. В минулому році Генеральна Асамблея погодилась на совєтську вимогу поширити склад тієї Комісії на всіх 82 членів Об'єднаних Націй, але ця Комісія ніколи не зійшлась, бо в міжчасі почалась в Женеві конференція в справі припинення атомових дослідів та протидіяння небезпеці несподіваної атаки. Так ось тепер названі 4 великодержави прийшли в Женеві до згоди, щоби покликати до життя нову Комісію, чи Комітет (назви ще не вирішено) з 10-х членів, при чому ними були б з західнього боку ЗДА, Англія, Франція, Канада й Італія та — зі східнього боку — СССР, ЧСР, Польща, Румунія і Альбанія. Західні держави погодились на принцип „паритету" членства в Комісії для святого спокою, бо — практично — всеодно справ міжнародного роззброєння не вирішується голосуванням, а совєтські сателіти не мають ніякого голосу та залежать цілком від директив Москви. Газети щойно тепер принесли вістку про це минулотижневе порозуміння між міністрами чотирьох великодержав у Женеві, при чому підкреслюється факт, що сталось це без попереднього порозуміння з Генеральним Секретаріятом Об'єднаних Націй та з поминенням цієї установи. Тільки згодом, після доконаного факту, репрезентанти ЗДА, Франції і Англії поінформували про це генерального секретаря Даґа Гаммершилда. Об'єднані Нації будуть запрошені тільки до вислання до тієї Комісії свого обсерватора. Тому, що у тій новій Комісії роззброєння нема ніякого представника з країн Азії, Африки і південної Америки, то, мабуть, це Женевське рішення викличе невдоволення і протести збоку азійсько-африканського бльоку та південно-американських країв. Чотири великодержави нібито рішили у Женеві свідомо не зголошувати свого порозуміння в Об'єднаних Націях, щоб не давати притоки до вимоги включення до нової Комісії Індії та інших країн, які мають амбіцію брати участь в таких переговорах. Нова Комісія радитиме в палаці Об'єднаних Націй в Ню Йорку, або в Женеві. Який буде її персональний склад і коли ці наради почнуться — ще не відомо. Єдина важлива в цьому порозумінні точка — це згода на відновлення переговорів про міжнародне роззброєння, бо щодо самої суті роззброєння, то нема тепер ніяких більших виглядів на можливість будь-якого порозуміння, ніж воно було два роки тому.

Німці дуже вдоволені заповідженою візитою Айзенгавера в Бонні

Бонн. — Західньо - німецькі керівні кола вважають заповіджений приїзд президента Айзенгавера до Бонну на розмову з канцлером Аденауером за персональний успіх старого канцлера. Рішення Айзенгавера поїхати до Бонну перед подорожжю до Лондону і Парижу вважається за доказ особливого заінтересування Президента, щоб дістати з першої руки інформації про становище Аденауера до сучасної міжнародної ситуації та вислухати його погляди на відвідини Хрущова у Вашинґтоні і її можливі політичні наслідки. Сам Аденауер заявив через свого речника, що він особливо приємно вражений, що Д. Д. Айзенгавер, який був уже раз у Бонні в характері головного команданта збройних сил НАТО, тепер прибуде туди вперше в характері президента З'єдинених Держав. Для розмови між Айзенгавером і Аденауером не передбачено ніякого твердого порядку денного. В офіційному комунікаті сказано, що обидва державні мужі „матимуть нагоду передискутувати політичні проблеми спільного зацікавлення". Однаково проурядовий західньо - німецький партійний бльок, як і опозиційні кола соціялістів та т. зв. вільних демократів висловлюють велике вдоволення з приводу приїзду Президента до Бонну. Востаннє президент Труман був у Німеччині в 1945 році з нагоди Потсдамської конференції, в якій Німеччину та зокрема Берлін поділено на 4 зони, що стало джерелом нинішньої гострої міжнародної кризи.

У СВІТІ

● **В Ірляндії** маніфестаційно святковано пам'ять Роджера Кейзмента, борця за незалежність Ірляндії, що його англійці розстріляли в 1916 році. У зв'язку з рішенням англійського уряду відкрити для загального огляду таємний архів із актами Кейзмента, ірляндський міністер закордонних справ затаврував наклепницьку кампанію, що велася в Англії в 1916 році проти ірляндського борця.

● **У Копенгазі** відбулися наради 26-х видавців протестантської літератури із ЗДА, Англії, Швеції, Норвегії, Данії і Німеччини. Це — перша такого роду міжнародна видавнича протестантська конференція. Спільна комісія, створена на цій конференції, стежитиме за релігійними виданнями та актуальними духовими течіями і посередничатиме у справі перекладів релігійних творів на різні мови.

● **Юґославія** належить до країн із найбільшим відсотком автомобільних катастроф. Хоч минулого року в Юґославії тільки 115,636 осіб мали офіційний дозвіл на право керувати автом, проте того року зареєстровано 11,686 автомобільних катастроф із 783-ма смертними вислідами та 9,111 пораненями. Юґославський уряд рішив загострити приписи щодо видачі дозволу на керування автом.

● **У Бордо, у Франції,** засуджено 14 альжирських націоналістів на в'язничні кари від 8 місяців до п'ятьох років за „порушення безпеки країни".

● **Пол Делювіє,** генеральний резидент Франції в Альжирі, наказав перевести слідство в справі смерти у в'язничному шпиталі лідера альжирських професійних спілок Айссата Ідіра. Ліберальна французька преса підтримала твердження арабів, що Айссат Ідір помер внаслідок тортур під час поліційного слідства. Слідства в цій справі домагалась зокрема Міжнародна Федерація професійних спілок. Його висліди будуть передані французькому прем'єрові Мішелеві Дебре.

● **Лервік,** маленьке містечко на Шотляндському острові, яке востаннє відвідав англійський монарх 800 років тому — єдина англійська оселя, населення якої сумує в зв'язку з проголошенням, що Єлисавета II очікує третьої дитини. Бо з цієї причини відкликано її відвідини в тому містечку, заплиновані на минулий понеділок. Всі мешканці Лервіку готовились до прийняття королеви.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

УГОДІВСТВО ЧИ ТІЛЬКИ СПРОБА

Несподіване запрошення Нікіти Хрущова на відвідини до Вашингтону викликало не тільки сенсацію газетного характеру, але й справжній заколот у світі думок. Насправді неприховану радість з цього приводу виявляє тільки Москва. І наявні нотки тріюмфу, що їх чути в заявах самого Хрущова та в голосах совєтської преси, поглибили сумніви навіть у „співіснувальних" західніх колах, — чи добре сталося, що задоволено амбіцію московського сатрапа, який ще так недавно погрожував „угробити" весь західній світ, і запрошено його без ніяких з його боку політичних поступок на розмови в тому Білому Домі, який є символом духа свободи.

Вся американська і західньо-европейська публічна опінія прийняла вістку про запрошення Хрущова до Америки або явно ворожо, або насторожено, холодно-стримано. Не чути голосів дійсного задоволення у зв'язку з цією подією. Навіть англійська преса, яка послідовно підтримує становище прем'єра Геролда Мекміллена щодо потреби якнайчастіших конференцій безпосередньо з Хрущовим, не виявила ніякої радости. Очевидно, що найпершою причиною такої резерви англійців є острах, що ось, мовляв, Америка, а не Англія стає знову найпершою потугою у вирішуванні европейських континентальних проблем. Цей момент вирішує у ще більшій мірі стриманий тон французької преси. Але ж поза цією, так би мовити, великодержавницькою заздрістю Англії і Франції таки приховується інстинктовний здоровий відрух проти такої політики супроти Совєтів, яка потурала б совєтському шантажеві, поступалась перед ним і в результаті послідовної совєтської тактики погроз і шантажу давала Москві в руки нові могутні атути для її політичної пропаганди. Бо з якого боку не дивитись на ту заповіджену візиту Хрущова в Америці — вона скріплює моральну позицію большевицького режиму та персональний престиж Хрущова.

Тому, без сумніву, приїзд Хрущова до Америки без попередньої будь-якої політичної поступки в будь-якій конкретній справі, що становить предмет міжнародного спору, — це великий тактичний успіх Москви. Але було б помилкою переціновувати цей успіх і в рішенні американського президента щодо запросин Хрущова добачати зворот американської закордонної політики в напрямку угодівства. Ні в американській політичній верхівці, ні в американському зорганізованому громадянстві нема ніяких елементів угодівства. Цікаво, що той самий колишній нюйоркський губернатор і колишній амбасадор ЗДА в Москві, Аверелл Гарриман, який недавно мав у Москві кількагодинну розмову з Хрущовим, тепер закликає Айзенгавера зайняти супроти нього „тверду" поставу. Старенький колишній республіканський президент Герберт Гувер не обманює себе надією, що Хрущов може „виректися всіх міжнародних претенсій, пересторог, усіх своїх погроз і всіх змов проти вільних народів". „Тактика може змінитися, але комуністичне рішення панувати над світом залишиться", — перестеріг він. Не є угодівським американський Конґрес, гостро антисовєтським є зорганізоване американське робітництво, проти будь-якого угодівства виступає американський Леґіон комбатантів.

Можливо, що вслід за відвідинами московського диктатора в ЗДА відбудеться нова конференція „на вершинах", себто зустріч голів урядів ЗДА, Англії і Франції з Хрущовим. Але наперед можна передбачити, що з усіх тих розмов і зустрічей не вийде дійсного замирення: Совєти не виречуться своєї цілі заволодіти світом, а Америка не поступиться щодо суті міжнародних проблем і не піде на угодівство типу мюнхенської капітуляції 1938 року. Холод, що повіяв від американського громадянства на вістку про приїзд Хрущова і, зокрема, явне обурення в Америці національних груп східньо-европейського походження викликали очевидне бажання керівних державних кіл ЗДА і великих органів американської преси — протидіяти настроям зневіри та потверджувати незмінність політики ЗДА. Вказує на це, наприклад, несподіване рішення през. Айзенгавера полетіти спершу до Бонну на маніфестаційну зустріч з канцлером Аденауером, який в очах Хрущова є ворогом число 1 всякого угодівства. А „Н. Й. Таймс" у передовій статті під пророчистим заголовком „Капітуляція не є миром" перестерігає проти змішування мирових інтенцій през. Айзенгавера з угодівськими інтенціями. „Не віримо, — читаємо там, — щоб він (през. Айзенгавер) запродав населення Західнього Берліну в розмовах з Хрущовим у Білому Домі чи згодом у Кремлі. Не віримо, що він скаже будь-що, що натякало б на нашу згоду віддати у вічну неволю комуністам Східню Европу..." У пошукуванні миру вживається всіх засобів, використовується всі можливості. Виміна відвідин Айзенгавера-Хрущова є одною з спроб. Жалюгідною, але тільки спробою і нічим більше.

ВИШКІЛ ПАРТИЗАНСЬКИХ З'ЄДНАНЬ НАТО

Під таким заголовком подає мюнхенський співробітник відомого бостонського щоденника „Ди Кришчєн Саєнс Монітор" (в ч. з 1-го липня ц. р.) жмут інтересних, маловідомих досіль ширшій публіці вісток і фактів — про вишкіл спеціяльних з'єднань американської Армії на терені Західньої Німеччини. Незалежно від того, яке буде обличчя майбутніх воєнних операцій, американські військові чинники від деякого часу переводять інтенсивний тренінг таких військових частин своєї армії, які на випадок воєнної хуртовини були б всеціло призначені до мілітарної акції в запіллі майбутньої ворожої сторони. Існування цих відділів має теж своє оправдання під час миру, це своєрідна „психологічна" зброя, яка робить відповідне „враження" на потенціяльного агресора, заставляє його призадуматись над тим, що й американська сторона солідно приготована до евентуальних баталій — глибоко в запіллі свого ворога. Маючи до диспозиції знаменито вишколених спадунів, наземних бійців та інших висококваліфікованих „диверсантів", навіть в добі атомових і ракетових зброєнь...

„Існування таких відділів повсякчасно пригадує Совєтам, що Захід таки серйозно думає про незавидну долю численних поневолених народів, які живуть поза залізною заслоною. Ці народи, на випадок збройного конфлікту Схід - Захід, скоро знайдуть своє місце в таборі народів вільного світу", пише в своєму репортажі з Мюнхену кореспондент бостонського часопису, К. Шелдон. Така, а не інакша постава демократичного табору покаже кому слід, що існує моральна певність заворушень по стороні сателітських народів, якщо противна сторона зважиться на ризиковний крок — на воєнну акцію проти Заходу, читаємо дальше в звідомленні військового кореспондента цього часопису. Що, на випадок другого конфлікту, подібного до того, що тому два роки мав місце в Мадярщині, вже тепер може приступити до негайної дії — „Десята Спеціяльна Група", про існування та вишкіл якої мало хто із ширшої публіки знає...

В складі тієї групи (яка має також свого „двійняка" на Далекому Сході) знаходиться поважне число „втікачів" з-поза залізної заслони, а всі ці люди на правах американської армії та в її уніформах. Її призначення — інфільтрувати глибоко в запіллі ворога, але лише на випадок війни. Вишкіл цих з'єднань, як читаємо далі в згаданому щоденнику, розпочався рік тому, і від того часу совєтська сторона повела проти самого факту існування цих відділів — дуже гостру пропаганду. Цю нову формацію американської Армії большевицька пропаганда називає „бандою саботажників, модерно вишколеними мордерцями", яких призначення „нищити" мирне населення СССР... Це є певним, констатує автор репортажу, що совєтська сторона ніяк не всилі зорганізувати по своїй стороні подібних відділів, зложених з людей - охотників із тих теренів, що належать до мілітарно - оборонної системи держав НАТО.

Щодо цього, читаємо дальше, Захід в куди кращому положенні; він має до диспозиції поважне число втікачів з-поза залізної заслони, фанатичних ворогів червоної деспотії, що роками існує в країнах їх народження! Ці жертви совєтської агресії з найбільшою сатисфакцією переходять важкий партизанський вишкіл в „Десятій Спеціяльній Групі", сподіваючись, що може колись добра доля допоможе їм повернути до своїх родин, побачити свої країни вільними від комуністичного насилля...

Які основні пункти для вишколу таких кандидатів, окрім чисто мілітарних та інших, про характер яких не слід згадувати у пресі? Перша й найважливіша умовина — це знання мов тих країн, що перебувають під червоним чоботом. Це абсолютна конечність. Кореспондент цього часопису мав змогу стрінутися із найменшою складовою одиницею тієї групи, яка має назву „сімки", і виявив, що із семи людей - вояків цього партизанського вишколу — двоє знали добре російську мову, двоє — польську, один — німецьку, один чеську, а один знав, окрім слов'янських мов, ще й еспанську мову. Кожна бойова одиниця має командира в ранзі капітана, його асистента, одного сержанта, далі медичного техніка, спеціяліста від важкої зброї, фахівця від стратегічних „знищень" та по одному радіоператорові внутрішнього та дійового, оперативного засягу.

Всі ці люди відбувають свій вишкіл в надзвичайно важких фізичних та програмово-навчальних обставинах, кожний вояк несе на собі 60 фунтів воєнного приладдя, включаючи одноденну рацію їжі. Головне завдання кожного вояка — нав'язати найшвидший та найсердечніший контакт із цивільним населенням, а це для власної охорони, також для майбутніх своїх дій і для прохарчування. Цих людей, пише з притиском автор репортажу, треба категорично відрізняти від евентуальних або й самовільних саботажистів, або й навіть від агентів різних розвідок, що діятимуть поза фронтовою лінією майбутнього ворога - агресора держав НАТО! Саме з тих причин ці люди носять повну американську військову уніформу, і, на випадок спіймання їх в полон, їх хоронитиме відповідна міжнародна умова щодо воєнно - полонених, відома під назвою Женевської Конвенції.

Одним зі завдань цих відділів є тренувати, й то негайно з-поміж місцевого населення, що поза бойовою лінією — теренових партизанів. Для цього ці пробоєвики матимуть спеціял. вишкільні посібники, відповідну літературу, як обходитися з різними родами зброї — ворожої та держав НАТО, як читати мапи, як орієнтуватися на терені ворожих армій, як „поводитися" біля військових споруд та як нищити ворожі об'єкти, його комунікаційні та постачальні шляхи, — все те при помочі найбільш примітивних засобів. Для спеціяльних нищівних завдань, напр., для унешкідливлення атомових заводів, для нищення інших модерних інсталяцій ворога — члени цих позафронтових відділів теж відповідно вишколені, або бодай здебільша приготовані. Бойовий стан европейської „Десятої Спеціяльної Групи" може бути поширений, якщо зайде для цього потреба, до більших розмірів. Найменшою складовою одиницею, як вище сказано, являється „сімка", яка теж, в міру потреби, може бути подвоєна, а то й потроєна.

Всі ці воєнно - оборонні заходи ЗДА (та країн НАТО) без сумніву, конечні, а з другої сторони — дуже ефектовні для майбутнього агресора!

О. М.

Б. Кравців

МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ І ЙОГО РЕГАБІЛІТАЦІЯ В СССР

За одну з найбільш сенсаційних подій у т. зв. регабілітаційному процесі, започаткованому офіційно совєтською владою в 1956 році, треба вважати „регабілітацію" видатного українського діяча і вченого XIX сторіччя, ліберала і соціяліста Михайла Драгоманова. Серед деяких українських політичних і наукових кіл у вільному світі можливість такої совєтської „регабілітації" Драгоманова досі виключали і, відповідно до того, в Енциклопедії Українознавства, в статті про Михайла Драгоманова (том 1-ий, стор. 589-591), написаній І. Лисяком-Рудницьким, стверджується, що в „УССР згідно з визначенням Леніна, — Д(рагоманова) засуджують, як дрібнобуржуазного ліберала" та „націоналіста" і вивчення його спадщини там заборонене; інколи лише згадують Д., як етнографа та літературного критика".

Проте регабілітація Драгоманова Совєтами не є несподіванкою. Вивчення його спадщини і навіть публікація деяких його праць були досить інтенсивні в Українській ССР у 30-их роках і припинилися тільки в другій половині 40 рр., після розгрому української науки і літератури. Від того часу обов'язковим для українських істориків і літературознавців було цілком неґативне ставлення до Драгоманова: його старалися якнайменше згадувати і цитувати. Зафіксоване було це неґативне ставлення в гаслі про М. Драгоманова, вміщеному на стор. 161-ій 15-го тому Великої Совєтської Енциклопедії, що його підписано до друку 12 вересня 1952 р.: „Драгоманов, Михайло Петрович (1841-95), — подано там, — український історик, етнограф і публіцист; виразник ідеології українського буржуазного націонал-лібералізму... Бувши противником марксизму, Д(рагоманов) обстоював ідею побудови держави на основі буржуазного федералізму, був прихильником націоналістичної теорії безклясовости українського народу. Шлях до вирішення національного питання він бачив у здійсненні буржуазного принципу культ. - національної автономії. Характеризуючи буржуазно-націоналістичну позицію Д(рагоманова), В. І. Ленін писав: „Драгоманов вповні заслужив на захоплені поцілунки, що ними згодом нагороджував його п. П. Б. Струве, який став уже націонал-ліберадом (Твори В. І. Леніна, 4 вид., т. 20, стор. 403, підтекстова примітка)... У своїх дослідженнях народної творчости Д. стояв на позиціях буржуазної теорії запозичання".

Так писала про Драгоманова Велика Совєтська Енциклопедія в 1952 р. Але чотири роки пізніше, в 44-му томі цієї ж енциклопедії, це неґативне ставлення трохи сконреговано. В підгаслі про українську літературу, вміщеному в гаслі „УССР" цього тому, що його підписано до друку 10-го жовтня 1956 року (отже, вже після започаткування „регабілітаційного процесу"), на стор. 141-ій подано: „проти безідейности і національної обмежености... виступав і ліберальний критик М. П. Драгоманов (1841-1895), активний пропаґандист російської і прогресивних закордонних літератур, який вважав, що кращі досягнення людства треба українському народові засвоювати передусім від російського народу. В окремих виступах Драгоманов стояв, однак, на позиціях космополітизму й українського націоналізму." З того часу почалися мабуть і заходи для підготови дальшої регабілітації Драгоманова. Про це можуть свідчити чимраз частіші покликання на Драгоманова в українських підсовєтських працях, зокрема позитивна оцінка Драгоманова, як літературного критика в книзі М. Комишанченка, виданій Київським Державним Університетом п. н. „Літературна дискусія 1873-1878 років на Україні".

Офіційну регабілітацію Михайла Драгоманова в СССР започатковано щойно цього року статтею „Михайло Драгоманов", надрукованою в ч. 58-му київської „Літературної Газети" (з 21-го липня ц. р.) і підписаною аж трьома видатними совєтськими науковцями: академіком Олександром Білецьким з Києва, професором Давидом Заславським з Москви (той самий, що перший виступив з погромницькою статтею проти Бориса Пастернака!) і доцентом Іваном Романченком, здається, з Львівського університету ім. Івана Франка. Згідно з приміткою редакції „Літературної Газети", надрукована ця стаття у відповідь „на листи читачів з проханням розповісти про роль і місце Михайла Драгоманова в історії української культури".

Стаття Білецького, Заславського і Романченка займає десять стовпців підвалу і починається коротким оглядом діяльности Драгоманова в студентських і пізніших роках, зокрема його діяльности в київській „Громаді". „Драгоманов належав тоді, — твердять автори статті, — до прогресивної, демократичної частини інтеліґенції, яка захищала інтереси народу, виступала проти самодержавства і кріпосництва та його залишків, засуджувала національну обмеженість російських шовіністів і українських буржуазних націоналістів (ви-

(Закінчення на стор. 3-тій)

Любомир О. Ортинський

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В ЗДА

Ще кілька тижнів, вакаційний сезон, що тепер є в повному розгарі, закінчиться і наша громада повернеться до своїх багатьох обов'язків і завдань, до найперших з яких треба зарахувати виховання нашого молодого покоління, його підготову до перебрання нашої спадщини. У зв'язку з цим хочеться вже завчасу звернути увагу та висловити кілька думок на тему українського шкільництва. Бо від того, як далі розвиватиметься українське шкільництво в цій країні, залежить майбутнє нашої національної спільноти в ЗДА, залежить, як буде виглядати наше організоване громадське і політичне життя за десять чи двадцять років. Як відомо, більшість українських дітей вчащає до американських шкіл, а тільки частина має змогу відвідувати українські парохіяльні школи. Для тої більшости українська приватна школа чи курси є, попри батьківський дім, одинокою нагодою вивчити мову, запізнатись з історією й культурою України і в такий спосіб засвоїти засадничі знання про країну своїх батьків.

Які розвоєві тенденції виявляють ці школи? З якими проблемами зустрічаються вчителі під час навчання дітей і взагалі ведення цих шкіл чи курсів? Які проблеми і труднощі мають учні і які побажання батьки? Цей комплекс актуальних питань повинен знайти висвітлення на сторінках нашої преси чи в дискусійних гуртах. Щоб започаткувати цей обмін досвідом і поглядами, який, на нашу думку, незвичайно потрібний, ділимося деякими інформаціями й враженнями, що їх ми призбирали, спостерігаючи працю українських шкіл, зокрема одної з набільших, що існує і розвивається у великій нашій громаді в Ню Йорку.

Нюйоркська школа українознавства.

264 учениць і учнів навчалися у 1958/59 шкільному році в семи клясах народної школи і на трирічних курсах українознавства, що їх провадило 12 учительських сил. Зорганізована й спонзорована Учительською Громадою при Т-ві „Самопоміч" в Ню Йорку, школа українознавства знайшла безплатне приміщення в просторому будинку оо. Василіян на 9-ій вулиці. Ця школа, подібно як і інші школи та курси українознавства в ЗДА, перебуває в системі українського шкільництва, завершеній Шкільною Радою при УКК. Як відомо, в міру можливости ця інституція видає шкільні підручники, унапрямлює навчання і переводить інспекцію. Всі ці школи й курси втримуються з оплат батьків за навчання. У випадку згаданої школи українознавства прибуток з оплат дав за минулий шкільний рік кругло 10 тисяч долярів, що уможливило покриття видатків, зв'язаних з технічним утриманням школи і з виплатою гонорарів для вчителів, які становили пересічно 50 долярів на місяць за 24 години праці.

Подаємо ці інформації для того, щоб зілюструвати першу трудність, з якою доводиться боротися нашому шкільництву — фінанси. При наявності поданого вище бюджету можливості розбудови школи і заанґажування потрібного вчительського персоналу дуже обмежені. Це є обставина, яку мусимо мати на увазі, розглядаючи дальші проблеми.

Вплив батьківського дому — вирішальний.

В останніх двох роках можна запримітити легкий зріст вписів нових учнів. Причин на це є декілька, між іншими: — зріст зацікавлення чужими мовами в ЗДА, влаштування побутових справ і туга за духовим життям, виявом чого є бажання нав'язати контакт з організованим українським життям. Для переважної більшости батьків навчання дітей в українській приватній школі є самозрозумілим обов'язком, який вони виконують з великою посвятою часу і коштів. Роля батьківського дому в українському приватному шкільництві — вирішальна. Без помочі батьків і без їхнього авторитету — праця вчителів в існуючих умовинах побуту не може дати бажаних вислідів. Назагал співпраця батьківського дому з українською школою є задовільна, а в деяких випадках повна жертвенности. Нерідкі випадки, коли батьки посвячують цілу вільну від праці суботу, щоб довезти учня до української школи й дати йому можливість взяти участь в шкільній чи позашкільній імпрезі. Там, де є така співпраця батьківського дому зі школою, там і висліди навчання задовільні. Де їх нема, там наростають перед учителями великі труднощі, що їх не всилі перебороти сама школа.

Недоліки програми й методології

Чи не найбільшою трудністю для українського шкільництва в ЗДА є проблема програми і методології. Цю трудність признають учителі, які усвідомлюють собі, що для того, щоб знайти доступ до ментальности сучасної української дитини, продукту великоміського американського життя й американської школи, треба відповідно допасувати українську програму навчання і методологію. Але від усвідомлення до конкретних діл ще дуже далеко. Ще гірше, коли вчителі взагалі не усвідомлюють собі цілком нового психологічного типа, що мають перед собою в особі учня чи учениці і намагаються вести навчання старою методою, за старим шаблоном. На жаль, такі випадки ще трапляються і вони приводять до того, що українознавство стає для багатьох дітей тяжким обов'язком, виконуваним під пресією батьківського авторитету. І над цію справою треба докладно застановитися, докладаючи зусиль, щоб і в цій ділянці прийшло до якоїсь реформи. Ми свідомі того, зокрема маєми перед очима першу трудність, на яку вказано вгорі, тобто на фінанси, що це — тяжка, дуже тяжка проблема. А проте треба пробувати її розв'язати, якщо не хочемо, щоб наші діти сприймали українознавство як якусь суху обрядовщину, як данину своїм батькам. Нам здається, що при інтенсивному використанні наявних українських сил (маємо на увазі молоді вчительські сили по різних американських наукових інституціях) можна опрацювати відповідну програму, яка була б доступною для ментальности дітвори. Взірці, на яких навчалися батьки в цілком відмінних умовах побуту, не оправдують себе, їх треба змінити й допасувати до нових умов і нової молодої людини.

(Закінчення на стор. 4-ій)

Армандо Палясіо Вальдес

ХОСЕ

Повість

З еспанської мови переклав: Богдан І. Лончина

(9)

В такій бідній місцевині, як Родільєро, власник судна відіграє першорядну ролю. Між моряками був він видатною особою, а впарі з пошаною до його становища ішло й признання для його сміливости й здібности. Він протягом двох років заощадив досить грошей, щоб збудувати нове судно.

В той час він звернув увагу на Елісу. Була це одна з найкращих дівчат у Родільєро, добра, скромна, працьовита і, як казали, багата. Якщо б він не звернув на неї уваги, то до цього примусили б його слова приятелів і поради місцевих кумась: „Хосе, чому не залицяєшся до дочки вчительки? Немає другої такої в Родільєро, що більше підходила б тобі". — „Хосе, ти повинен одружитися з дочкою вчительки; це дівчина, як золото, добра й тиха; не будь дурний". — „Найкращою дружиною для тебе, Хосе, була б дочка вчительки". Вони стільки разів повторювали йому це, що він кінець-кінцем почав дивитися на неї з зацікавленням. З другого боку, й дівчині не переставали захвалювати його прекрасну поставу, дбайливість і поведінку.

Але Хосе був надмірно боязкий. Відчувши, що залюбився, він став ще боязкішим. Довший час одинокою познакою почування, що його Еліса викликала в нього, було те, що він пильно слідкував за нею зором, де б тільки не побачив, проте не старався зустрітися з нею віч-на-віч. Але, не зважаючи на це, дівчина збагнула, що ділялося в душі моряка, і почала нишком кидати на нього погляди, якими дівчата вміють розпалювати серця закоханого. Хосе насолоджувався ними, але не смів зробити й кроку, щоб наблизитися до неї. Одного дня він розповів приятелеві Бернардові про свої любовні турботи й своє палке бажання поговорити з дочкою вчительки. Бернардо висміяв його боязливість, але, не зважаючи на всі зусилля, Хосе не вдалося її перебороти.

Час минав, а справи стояли на тому самому місці, з очевидним несмаком для дівчини, яка не вірила вже, щоб їх вдалося колинебудь наладнати. Бернардо помітив, що його приятель з кожним днем стає сумніший, і рішив витягнути його з біди. Одного святкового пополудня, походжаючи по луці осторонь від людей, вони побачили кількох дівчат, що теж вийшли на прохід. Між ними була й Еліса. Бернардо, захоплений думкою, що прийшла йому до голови, хитро усміхнувся. Він так поманеврував Хосе, що вони зустрілися з дівчатами, і в одній хвилині — бух! — дав сильного штурханця приятелеві так, що то зударився з Елісою, і одночасно сказав: „Еліcо, ось Хосе". Опісля скоренько відійшов. Збентежений і засоромлений Хосе опинився віч-на-віч з красунею, теж засоромлений і збентежений. „Добридень!" — видобув він з себе. „Добридень!" — відповіла вона. І вже все було полагоджене.

Вдумливих, тихих і чесних людей любов опановує майже завжди з великою силою. Пристрасть Хосе, перша й одинока в його житті, за короткий час глибоко закоренилась у ньому. Еліса повністю відплачувала йому своєю любов'ю. Хитра вчителька виявила свою прихильність. Сусіди сприйняли це з приємністю. На початку все сприяло закоханим.

Аж ось, при самім в'їзді до порту, коли моряк уже торкався рукою свого щастя, корабель почав потопати. Хосе спантеличився й збентежився. Серце казало йому, що перешкода була не малої ваги. Великий сум, майже відчай, опанував йому душу, коли почув за собою грюкіт, і опинився на вулиці в темряві. Не одне погане передчуття перейшло через його серце. Щось стиснуло його в грудях, і він задержався на хвилину, щоб набрати повітря. Опісля — йдучи — надаремно старався відкинути від себе сум, розсудливо розбираючи справу. Ще нічого не втрачено. Ісавель тільки відклала весілля, не спротивляючись йому. Кінець-кінцем можна поставити на своєму й без її згоди.

Заглиблений у своїх думках, він не бачив тіні якоїсь особи, що йшла вулицею, аж поки не зударився з нею.

— Добрий вечір, дон Фернандо! — сказав він.

— Здоров, Хосе, радий, що тебе зустрів. Ти мабуть, зможеш мені сказати, якою дорогою найкраще дістатися до Ровлєдалю, — ясніше кажучи, до дому дона Евхенія Соліви.

— Найкраще піти дорогою на Сарріо аж до Антропомеро, а там звернути на Нуеву, зараз коло церкви. Та дорога трохи довша, але тепер, вночі, небезпечно йти берегом... Але чому ви вибираєтеся так пізно?

— Мушу обговорити деякі справи з доном Евхенієм, — сказав сеньйор Де Мейра таємничо.

Моряк затиснув уста, легко всміхаючись.

— Я йду до таверни, щоб щось з'їсти. Може вступите зо мною, дон Фернандо?

— Дякую, Хосе. Приймаю твоє запрошення, щоб дати тобі ще один доказ моєї прихильности, — відповів сеньйор Де Мейра, поклавши руку на плече моряка.

Обидва вони зайшли в найближчу таверну і сіли в кутку, подалі від людей. Хосе замовив хліб, сир і вино. Сеньйор Де Мейра їв і пив з незвичайним апетитом. Молодий чоловік дивився на нього з-під ока й усміхався. Коли скінчили, вийшли знову на вулицю і попрощалися, як добрі приятелі.

— Бідний дон Фернандо, він був голодний! — прошепотів до себе Хосе.

І справді сеньйор Де Мейра, як багато інших разів, ішов позичати гроші. У Родільєро всі знали про ці його таємні прогулянки до сусідніх місцевостей провінції, завжди вночі й крадькома. На жаль, сеньйор Де Мейра вертався майже завжди з тим, з чим ходив — з порожніми кишенями. Але завжди гордо випростований, повний відваги розпочати новий похід.

За кілька хвилин Хосе був уже вдома. У кухні застав він матір і двох сестер. Коли побачив їх, його обличчя захмарилося ще більше. Ці сестри, старші від нього, були вже довго замужні; одна з них мала шестеро дітей. Кожна жила в своїй хаті. Хосе знав з досвіду, що коли тільки вони обидві сходилися з матір'ю, від якої успадкували вдачу і язик, на нього спадало якесь нещастя. Оце їх таємне зібрання в такій незвичайній порі видалося йому особливо злощасним. І він, що кожного дня змагався з гнівним океаном, почав дрижати перед цими трьома жінками, як перед суворими суддями. Вдаючи, що дуже втомлений, він спробував проскочити до ліжка, ще поки вибухне буря.

— Не вечеряєш, Хосе? — запитала мати.

— Не маю охоти, я дещо їв у таверні.

— Ти полагодив рахунки з сеньйорою Ісавель?

Цей запит був першим громом. Жах опанував Хосе, коли почув його, та проте він відповів байдужим голосом:

— Ми вже їх полагодили.

— А скільки припало тобі з риболовлі? — запитала мати, перегортаючи при тому жар у печі і буцімто з неувагою.

Василь Маркусь

ОЛЕКСАНДЕР ШУЛЬГИН

(2)

В 1936 р. Олексадер Шульгин дімісіонував із становища міністра закордоних справ УНР, маючи деякі розходження з варшавським центром УНР. Але в грудні 1939 р. за президентури Вячеслава Прокоповича, стає знову міністром закордонних справ, очолюючи водночас екзильний уряд УНР. На тому становищі він був арештований німцями під час окупації Франції, просидів із своїм сином Ростиславом півроку в тюрмі. Зразу після війни О. Шульгин займає пост міністра закордоних справ УНР, тепер уже з доручення президента Андрія Левицького. Саме тоді разом з представниками Закордонного Представництва УГВР подав на Мирову конференцію в Парижі спільний меморіял від імені уряду УНР і ЗП УГВР. Це був вийнятковий, консолідаційний акт української визвольної політики за кордоном. Саме через цей свій крок мав С. Шульгин непорозуміння із речниками УНР в Німеччині, і тоді відійшов від актив. політики і вже не займав ніяких політичних постів. Все ж він своєю громадською та науковою працею в Парижі та Франції далі органічно зв'язаний із справою боротьби за українські права, за поширення відомостей про Україну і за здобування їй скрізь друзів.

Очолюючи ряд громадських ініціятив у Парижі, проф. О. Щульгин завжди проводив загальнонаціональну лінію ставив себе понад партії і зумів зберегти добрі взаємини з усіма патріотичними чинниками нашої спільноти. Крім цілого ряду різних святкових комітетів, які він очолював і де він виступав з промовами французькою мовою, згадаємо тільки одну надзвичайно цінну гром. -культ. ініціятиву, а саме, засновану ним і очолюване уже більш як десять років Українське Академічне Товариство, що є осередком культурного життя Парижу. Проф. Шульгин зумів приєднати до праці в товаристві людей із різних середовищ, він умів зробити активним і авторитетним у всіх українських справах цей невтральний і академічний форум.

Оце далеко неповний перелік важливіших становищ, що їх займав Ол. Шульгин в різний час. Але цей перелік треба б ще виповнити змістом, на який складається ряд закордонних поїздок, багато контактів, демаршів, нот, виступів на міжнародніх конференціях, маса інтервенцій, зустрічей, високої кляси знайомств тощо. Можна погодитися з думкою доц. В. Галайчука, дослідника нашої дипломатичної історії, що проф. Шульгин із сьогодні живучих українців має за собою найбільший досвід зовнішньої праці і, безюмовно, найбільший вклад у неї.

Але не можна не згадати і постів та публікацій Ювілята в українській науці. Ці речі пераховуємо тільки загальниково, залишаючи фахівцям у статтях чи іншими формами оцінити науковий доробок Професора.

Вже в 1923 р. Олександер Якович став професором Українського Вільного Університету, де як приїздний викладач читав лекції з новітньої західно - европейської історії. З того часу походять його публікації: „Нарис новітньої історії (1925) та „Уваги до розвитку раннього капіталізму" (1930). Пізніше проф. Шульгин працював досліддно над проблемою генези національности, вислідом чого була його праця французькою мовою "Les origines de l'esprit national moderne et Jean-Jacques Rousseau" (1937). Ця праця була нагороджена премією Академії Моральних і Політичних Наук. Остання праця проф. Шульгина теж французькою мовою "L'histore et la vie" (Париж 1957) є вислідом його майже десятирічних дослідів і є поважним вкладом не лише в українську, але і загальну науку.

Згадати б ще низку наукових і публіцистичних (але також добре удокументованих) статтей в різних — українських і чужих журналах, в тому числі, напр., в "Encyclopedie Diplomatique" чи вже по війні в „Енциклопедії Українознавства". Треба ще згадати, що перед війною проф. Шульгин редагував журнал французькою мовою "Promethe," який був спільною трибуною поневолених Росією народів.

До цінних науково-організаційних ініціятив Олександра Яковича належить заснування в 1949 - 50 рр. Міжнародної Вільної Академії Наук, що гуртує учених з Середнь - Східньої Европи; властиво, він є батьком цієї скромної, але позитивної інституції, хоч вдоволяється скромним постом її досі незмінного віце-президента. З 1952 р. проф. Шульгин є заступником голови Накового Товариства в Европі, а також містоголовою КоДУС-у, студентсько - допомогової організації. З молоддю постійно був він у тісному зв'язку, умів її зацікавити працею, розуміє її, і, мабуть не помиляюся, щоро любить молодь Олександер Якович, а вона його. Від 1952 року він брав участь з викладами майже на всіх високошкільних курсах українознавства ЦеСУС-у в Европі.

Дійсний член Української Вільної Академії Наук і Наукового Т-ва ім. Шевченка, професор Українського Вільного Університету, український історик з ім'ям серед своїх і чужих —оце наукова візитівка нашого Ювілята. В особі Олександра Яковича маємо блискуче поєднання ученого і громадянина, науковця. Він належить до тієї шереги видатних українців, які своїм життям і працею постійно здійснювали цю синтезу. Його попередники— це Михайло Драгоманів і Михайло Грушевський, а із дещо старших, але навіть особистих друзів — Петро Стебницький, Олександер Лотоцький, Сергій Єфремов, Дмитро Дорошенко. Недаром наш Достойний Ювілят має до цих постатей так багато любови, прив'язання і навіть пієтету.

***

В дні 30-го липня, коли проф. О. Шульгинові минуло сімдесять років, українці на чужині, його ближчі й дальші знайомі, навіть усі українські патріоти, з вдячністю згадували його корисне і плідне життя, його видатний вклад в справу політичного й духового росту нашої нації. Водночас вони складають йому найкращі побажання доброго здоров'я, свіжих сил, щоб Олександер Шульгин міг здійснити свої багаті накові пляни, щоб він і надалі, як це робив постійно, вносив в українське життя дух співпраці, творчого ідеалізму, культу тихої, але послідовної праці — прикмети, які досконало поєдналися в житті і праці Ювілята. В особі проф. Олександра Шульгина українська суспільність вітає нині першого керівника зовнішньої політики УНР, політичного й дипломатичного діяча на батьківщині і в екзилю, а водночас і видатного ученого - історика. В житті і діяльності О. Шульгина надзвичайно щасливо синтезувалися шляхи політика й дослідника, шляхи того, хто творив і пише історію.

Кінець

МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ І ЙОГО РЕГАБІЛІТАЦІЯ В СССР

(Закінчення зі стор. 2)

ходить, що такі були ще в другій половині минулого сторіччя — Б. К.). Зараз же після такої позитивної оцінки автори статті висловлюють жаль, що Драгоманов „не був настільки послідовним, як Чернишевський і Шевченко, не наважувався чітко і ясно визнати єдиновірний революційний шлях боротьби народніх мас за свою свободу".

„В університеті, — подано далі в статті, — Драгоманова вважали „червоним". У дисертації на історичну тему він проводив передові на той час наукові ідеї і посилався на праці Чернишевського, ім'я якого було тоді під суворою забороною. Радянський учений Машкін Н. В. дав високу оцінку дисертації Драгоманова, відзначивши, що її автор для свого часу стояв на прогресивних позиціях".

В дальшому автори статті, реферують коротко справу виїзду Драгоманова закордон і його поселення в Женеві, мовляв, проти волі київської „Громади", стверджують, що „в Женеві, яка була тоді центром революційної еміграції майже з усіх країн Европи, погляди Драгоманова змінилися, набули революційного та соціялістичного „забарвлення" — і це „створило йому широку популярність в революційному середовиці і в той же час стало серйозною причиною розриву з київськими лібералами-українофілами".

У Женеві Драгоманов почав видавати збірники, а потім з С. Подолинським та М. Павликом журнал „Громада", навколо якого згрупувалися „передові діячі української інтелігенції". З-посеред цих діячів Білецький, Заславський і Романченко вирізнюють Сергія Подолинського і Миколу Зібера, підкреслюючи, що перший був особисто знайомий з К. Марксом і Ф. Енгельсом, а другий „одним із перших популяризував в Росії економічне вчення Маркса, а на кватирі Драгоманова в Києві читав студентам лекції про Маркса" і „Карл Маркс високо цінував його економічні праці", хоч він і не був марксистом. Далі у статті зазначається, що „Карл Маркс зацікавився брошурами Драгоманова про російсько-турецьку війну" і „в архіві Карла Маркса зберігаються деякі твори Драгоманова з помітками Маркса", та що „вождь народовольців Андрій Желябов пропонував Драгоманову взяти на себе представництво „Народної Волі" перед усім закордонним світом", уважаючи, значить, Драгоманова „близьким до народницького руху".

Водночас із цим автори статті застерігаються, що, хоч Драгоманов часто називав себе соціялістом і „іноді закликав до революційних дій", проте „його позиція була суперечливою і непослідовною. Соціялістом він ніколи не був. При тому покликаються вони на Франка, який вважає, що „у Драгоманова був своєрідний соціялізм, „мужицький", а не „науковий", і тут же стверджують, пом'якшуючи оцінку Драгоманова Леніним, що, „за словами В. І. Леніна, Драгоманов вніс немалу плутанину в різні питання, а особливо в розуміння значення польського повстання 1863 року" Це пояснюється, пишуть автори статті, — суперечливістю середовища, в якому перебував Драгоманов. Науковий соціялізм був йому чужий. Він знав Маркса, але не розумів основи його вчення... Його дрібнобуржуазні погляди приводили до того, що він давав плутані відповіді на ці питання (про шлях боротьби селянства і робітничого клясу — Б. К.), робили його позицію суперечною, непослідовною і помилковою. Він постійно хитався між демократією і лібералізмом, то виступаючи на захист революційного шляху боротьби, то закликаючи до угоди з лібералами".

Давши таку критичну оцінку поглядів Драгоманова, автори статті стверджують, що все ж таки, „при всіх ваганнях і помилках, у Драгоманова є історичні заслуги перед українським народом, якому він залишився вірним усе життя."

Ці „історичні заслуги" Драгоманова автори статті бачать передусім в дружньому ставленні Драгоманова до російського народу і в його наполегливій боротьбі проти буржуазних націоналістів. „Драгоманов, — підкреслюють вони, — викриваючи русифікаторську політику царських сатрапів, ніколи не ототожнював цих реакціонерів з російським народом, до якого він ставився з любов'ю і повагою. Він одним з перших знайомив західньоевропейське і російське суспільство з українською літературою, з Шевченком, з багатствами української народної творчости. З другого боку, Драгоманов виступав за братерську єдність слов'янських народів, за їх зближення на прогресивних началах. Він називав російський народ старшим братом українського народу і послідовно стояв за їх найтісніший зв'язок в історії, в політиці, в культурі. Він переконливо доводив, що возз'єднання України з Росією в 1654 році було природним наслідком віковічного тяжіння українського трудового народу до братнього російського народу".

„Така позиція Драгоманова щодо історії українського народу мала важливе значення для свого часу. Кажучи про майбутнє, Драгоманов твердо стояв на тому, що визволення України від соціяльного гніту немислиме без визволення Росії, без підтримки збоку великого російського народу".

„Драгоманов усе життя воював проти буржуазних націоналістів, які намагалися посіяти ворожнечу між українським і російським народами. На Західній Україні Драгоманов одним з перших пропагував погляди і твори російських революційних демократів. В 70-их рр. він пропагував серед передової молоді Західньої України ідеї Бєлінського, Чернишевського, Добролюбова, Герцена, популяризував твори геніяльних російських письменників Гоголя, Толстого, Тургенєва, Г. Успенського, Помяловського. Саме це найбільше викликало ненависть до Драгоманова збоку українських буржуазних лібералів і реакціонерів на Західній Україні".

Давши таку високу з совєтсько-московського становища оцінку „історичних заслуг" Драгоманова, автори статті висловлюють погляд, що „роки спільної роботи з західньо-українськими революційними демократами були найвизначнішими, найплодовитішими і найщасливішими в житті Драгоманова. До цього періоду відносяться і його найважливіші публіцистичні та історико-літературні твори, в яких, правда, міститься немало помилок і плутанини, але й є дуже важливі оцінки української політичної думки та літератури. Багато з цих творів не втратили свого значення й досі."

В дальшому Білецький, Заславський і Романченко намагаються „виправдати" Драгоманова за його помилки. — „Драгоманов багато і серйозно помилявся. В його творах (їх не вбереш у 30 томів) багато невірного і плутаного. Але його помилки в значній мірі стосуються питань, які належать минулому і втратили свою актуальність. А те, в чому він був правий, пережило його і служить на користь соціялістичного розвитку нашої країни. Здійснилося те, про що він міг тільки мріяти і про що мріяв на свій особливий лад... Жовтнева соціялістична революція значно перевершила те, про що міг тільки мріяти Драгоманов, те, що було кращого, справді прогресивного в його поглядах, в його політичній боротьбі, що зближувало його в кращими передовими силами російського і українського народів... Хіба не про це мріяв Драгоманов, — запитують автори статті, — не в ім'я цього майбутнього він і боровся, накликаючи на себе ненависть шовіністів, націоналістів різних мастей і відтінків?"

Ствердженням ненависти Драгоманова до „буржуазних націоналістів" так і закінчується стаття про Драгоманова в „Літературній Газеті". „Гаряче люблячи український народ, він — підкреслено в останнім уступі статті, — пристрасно ненавидів українських буржуазних націоналістів, різних „москаложерів", і духовні спадкоємці цих лютих ворогів трудящих мас, опинившись на утриманні американських імперіялістів, досі проклинають Драгоманова, як свого ворога. Їх прокльони такі ж безсилі, як і намагання інших українських буржуазних націоналістів фальсифікувати Драгоманова, перефарбувати його в жовтоблакитний колір."

Регабілітацію Драгоманова в тому напрямку, щоб з нього зробити ненависника українського націоналізму, беззастережного прихильника російського „старшого брата" й „возз'єднання" України з Москвою, треба вважати дальшим наступом на українську культуру і намаганням загарбати українські культурні постаті і їх духову спадщину, використовуючи їх для підбудови совєтської культури. Те, що для регабілітування Драгоманова притягнено і Давида Заславського, свідчить, що Москва вирішила перевести цю регабілітацію в ширшому, всесоюзному маштабі. Намагання совєтського режиму регабілітувати такі постаті, як Кониський, Олена Пчілка, Самійленко, Вороний, О. Олесь, а тепер і Драгоманов розцінюють Совєти також як удар проти української політичної еміграції у вільному світі, вважаючи, що, анектуючи видатні українські постаті минулого, вони виривають із її рук духову зброю, чи хоч би послаблюють ведену цією еміграцією боротьбу проти Москви і проти совєтського режиму. Тому всі ці регабілітаційні тенденції вимагають планової, організованої і рішучої протидії збоку українських наукових, літературних і політичних кіл у вільному світі.

Конотоп і Полтава в Паранському соймі

(сдо) Д-р Амброзій Хома, депутат до провінційного паранського сойму, виголосив на пленарному засіданні Сойму промову про річниці Конотопу й Полтави, як важливі історичні дати в житті українського народу, з лона якого вийшли численні переселенці з України до Парани, а в тому числі й сам депутат. „Пригадуючи ці історичні події, — сказав він, — хочемо підкреслити потребу повернення Росії-Московщини в її природні етнографічні кордони, — кордони з-перед Полтавського бою, якого наслідки стали такими тяжкими не лише для його безпосередніх учасників — Швеції та України, але й для всього культурного світу. Хочемо висловити бажання, щоб пригадані нами з цієї трибуни історичні події, одна радісна, що відзеркалює перемогу, а друга сумна, що говорить про поразку оборонців волі, — пригадали всім долю народів, які тепер перебувають під червоно-російським ярмом, постійною загрозою для всіх людей цієї земної кулі...

В СПРАВІ ВИДАННЯ ТВОРІВ Л. МОСЕНДЗА

Діловий Комітет для Видання Творів Л. Мосендза повідомляє всіх передплатників, жертводавців і прихильників покійного поета, що підготовчі редакційні праці закінчуються і незабаром роман „Останній пророк" буде відданий до друку. Бракує ще певних даних щодо життєпису поета і можливих варіянтів рукопису.

Комітет звертається до всіх осіб, які листувалися свого часу з Л. Мосендзом і є в посіданні хоч коротких фраґментів його життєпису, рукописів і нотаток, ласкаво прислати оригінали або фотокопії тих документів на нижче подану адресу.

По використанні оригінали будуть негайно повернені власникам.

Євгенія ПАСТЕРНАК,
секретар
130 Humbercrest Blvd.
Toronto, Ontario, Canada
Арсен Шумовський,
голова.

ПЕРЕДСОБОРОВА НАРАДА ДЕКАНІВ СТЕМФОРДСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

У зв'язку з проголошенням Святішим Отцем Іваном XXIII Вселенського Собору та установлення спеціяльної Підготовчої Комісії цього Собору, яку покликано до життя з днем 19-го травня 1959 р., секретар стану Його Ем. Кардинал Д. Тардіні в імені цієї Комісії звернувся до всіх Єпископів світу з проханням подати свої думки, які могли б стати предметом нарад Собору. Підготовча Комісія хоче мати голоси цілої Вселенської Церкви в усіх справах, що мають відношення до життя Церкви, як цілости. Отже йдеться тут про справи догматичні, церковної дисципліни, як у відношенні до клиру, так і до вірних та всього того, що нинішні складні часи від Церкви вимагають.

Беручи те все до уваги, — Стемфордський Владика Преосв. Кир Амврозій скликав на день 28-го липня 1959 р. окрему Конференцію Деканів своєї Єпархії в цілі застанови і підготови матеріялів, які мають бути предложені Підготовчій Комісії Собору.

Нарада відбулась в єпископській палаті в Стемфорді під проводом И. Е. Преосв. Кир Амврозія, під час якої передискутовано цілий ряд важливих проблем життя нашої Церкви. Відповідні суґестії будуть своєчасно переслані Підготовчій Комісії Собору в Римі. В нарадах взяли участь Впр. отці декани, як на знимці відліва доправа: Впр. оо. Василь Середович — декан Сиракюз, д-р Богдан Волошин — декан Олбані, Кир Амврозій, Василь Клос — декан Ню Йорку, Николай Вояковський — декан Бофала, стоять оо. Еміліян Манастирський — секретар Кир Амврозія, Степан Баландюк — декан Гартфорду і Востону та Володимир Андрушків — декан Бруклину, Н. Й.

Л.

Замість квітів на могилу
нашої Дорогої й Незабутньої Сестри й Тети,
бл. п. НАТАЛІЇ ГЛАДИШОВСЬКОЇ
— складаємо —
на садочок української дітвори в Німеччині
суму — $ 15.00
ТЕОФІЛЯ ПЕЛЕХ з Родиною

Замість квітів на могилу
бл. п. НАТАЛІЇ ГЛАДИШОВСЬКОЇ
— складають —
на садочок української дітвори в Австрії
суму — $ 10.00
Д-р ІЛЯРІОН і РОМА ЧОЛГАНИ

З НОВИХ ВИДАНЬ

Над озером у Діброві

(Софія Парфанович: „Люблю Діброву", нариси й оповідання. —Видання автора, — Дітройт, 1959)

Коли читаєте цю книжку, відчуваєте, якою палкою любовію до цього шматка надозерної землі насичені її сторінки. Справжня чи уявлена автором Оксана каже: „Люблю Діброву з її озером і лісом, бо що ж іншого маю любити на чужині?" Це не перечулений національний комплекс, а природна туга людей за втраченою рідною стороною.

Багато з нас, мешканців Дітройту, любить Діброву, але в авторки ця любов доглибинна, пронизана знанням і розумінням природи, на яку багата Діброва.

Багато місць у книжці навіяних ліричним патосом, і вони найкращі. Але є теж нариси, в яких репортажовий стиль переважає. Авторка відкриває навіть найпильнішим бувальцям невідомі тайни. Діброва спочатку майже наполовину праліс, непрохідна хаща, де виводилися вужі, черепахи, водні щурі, крілики і зайці, фазани й безліч усяких інших створінь. Роками витоптував там стежини тільки власник (він у книжці „дідусь"), що жив наче б то пустельник, і ще тільки дехто з його служби. Коли він помер, його „заповідник" купили українці. Так з'явилася „Діброва", і в ній наші люди в ролі конкістадорів. Сотні відпочивальників почали кожного літа вливатися в гущу дерев і кущів. Вони приносили з собою всі добрі й лихі прикмети людини. Там створювався своєрідний „світок", що наче в сочці гроамдив розсіяних наших іміґрантів у справжню українську спільноту. Яке багатство людських сильветок і профілів, барвистих картин і проблем, що завжди обсідають людське життя. Не диво, що це спокусило С. Парфанович дати про цей наш „світок" аж окрему книжку. Як нам здається — найсильнішим стимулом до цього задуму була співчутливість з природою, яка мусіла поступатися напорові людського елементу, його потребам і уподобанням. Авторка зазначила в передмові, що своєю книжкою бажає збудувати заповідник для лісу та тих тварин у Діброві, що їх винищено або примушено до втечі в інші спокійніші надозерні райони.

А втім і „люди з далеких доріг" (як авторка називає нових еміґрантів) аж ніяк не позбавлені глибокого відчуття краси Діброви.

С. Парфанович познайомлює читача з помітнішими представниками цього людського „світику" Діброви. Вони репрезентують різні прошарки громадянства, різні відтіні світосприймання, темпераментів, бажань, звичок і патріотичної температури.

Вся ця багатогранна громада бувальців на Діброві найшла відбитку в книжці С. Парфанович. Великий дар спостерігання деталів, повз які тисячі приходять без уваги, і ще більший дар умілого вжиття цих спостережень у сюжетній конструкції талановитим пером, робить книжку С. Парфанович цікавою і для молоді і для старших. У книжці чимало пасажів суто-публіцистичних чи репортажових. Проте літературне звучання переважає своїм переконливим тоном, так як переважають сильніші сторінки над слабшими. Бо що варте одно таке оповідання „З землі", написане наче б то Стефаниковим пером! Метикування скромної, але кольоритної постаті, гуцула Петра, який сторожить Діброву круглий рік, передане по-майстерськи. Його простенькі спогади може краще в'яжуться з цілістю, як інші вплетені в текст книжки сторонні спогади напр. з циклю „Люди з далеких сторін".

Книжку зілюстрував п. Я. Дибовський (а не Е. Козак, як передчасно подано в „Хроніці Дітройту"). Рисунок на обкладинці вдатний, так як і частина образків у текстах. Але на інших образках пропорції не дуже то збережені. Та це вже не вина авторки, хоч вона й видала книжку за власні гроші.

● Чеські і мадярські комуністи скріплюють охоронні засоби і споруди на кордонах ЧСР і Мадярщини та Австрії. Затягається нові дротові застави, заміновується наново поля, а дерев'яні стежні вежі заступається мурованими. Австрійська преса дивується, навіщо комуністи затіснюють залізну завісу.

Читайте українські книжки й газети, бо часто читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Зміна адреси

До Адміністрації „СВОБОДИ"
81-83 Grand Street
(P. O. Box 346)
JERSEY CITY, N. J.

Долучаю 10 центів — прошу змінити мою адресу.

Моя СТАРА адреса була:
ЧИСЛО ВІДДІЛУ (якщо член УНС) ______
Ім'я і прізвище ______
Адреса ______

Моя НОВА адреса така:
Ім'я і прізвище ______
Адреса ______
Адреса ______

ПОВІНЬ У БОФФАЛО, Н. Й.

Внаслідок зливних доців, що впали минулого тижня у східніх стейтах ЗДА, в деяких місцевостях виникли повені. На фото: залите водою передмістя Боффало, Ню Йорк.

У зв'язку з розкриттям змови проти Кастро на Кубі відбуваються масові ув'язнення

Гавана. — Не зважаючи на те, що повідомлення про спробу якоїсь мілітарної інвазії на Кубу виявилися неправдивими, на Кубі йдуть масові арешти серед здогадних учасників розкритої буцімто востаннє протиурядової змови. Усі військові табори в Гавані і навколо цього міста мали б бути, згідно з повідомленнями з Куби, переповнені арештованими цивільними і військовими особами. Орган революційного режиму Фіделя Кастра „Революсіон" ствердив у своєму повідомленні, що у висліді розкриття „контрреволюційної конспірації" ув'язнено понад 1,000 осіб. Водночас із цим цей часопис повідомив, що д-р Кастро виступить у відповідний момент в телевізії і в радіо з офіційною заявою в справі цієї змови, в якій будуть висвітлені тло і засяг останніх подій на Кубі. Докладної дати цього виступу Кастра не подано. Як повідомляють із Сієнфуеґос, в неділю 9 серпня там мала відбутися збройна сутичка невеликої озброєної групи з урядовими військами, під час якої були вбиті два члени цієї групи і 15 взятих у полон. Решта мала втекти в гори і за ними вислано військові з'єднання. Поміж ув'язненими на Кубі мали б бути головним чином опозиційні до Кастра політики, як теж прихильники кол. диктатора Батісти з-поміж кубинських землевласників й офіцерів.

Помер кол. УСС Нестор Величківський

(сдо) Українська національна спільнота в Арґентині зазнала ще одної втрати — помер 7-го липня нагло від удару серця на 65 році життя Нестор Величковський, колишній УСС, і потім командант сотні другої коломийської бригади УГА, діяльний член Української Військової Організації (УВО). Рятуючись від переслідувань польської поліції, Н. Величковський опинився в 1929 році в Арґентині і тут розвинув гарну організаційну діяльність головно як талановитий актор і режисер аматорських вистав, в яких, завдяки природженому гуморові здобував великий успіх. Редаґував він тут „Наше Життя", співробітничав довший час в „Українському Слові" та в „Нашому Кличеві", — який і редаґував протягом одного місяця. Писав дотепні фейлетони, які пізніше вийшли й окремою книжечкою під назвою „Співомовки Гриця Романтичного". З приїздом до Арґентини нової еміґрації, Н. Величковський брав живу участь в усіх майже починах посилення театральної діяльности, служачи рідному театрові своїм невичерпним гумором. Ще недавно його сценічну картину „Три постаті — одна ідея" віддіграно на сцені філії „Просвіти" на Док-Суді.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

ЇДУ НА СОЮЗІВКУ

„Кості кинені", кімната у пана Кваса замовлена, їду на Союзівку. П'ять років ішла підготовка до мого виїзду, п'ять років важення, обмірковування „за" і „проти", аж врешті один невинний сивий волосок переважив. Треба чимскоріше розставатися з самотністю. Кажуть, що Ікер в погоні за святоіванськими світлячками ганяє тепер по луках Союзівки. Чому ж би не засягнути у нього дружньої поради, де і в якому куті „риба тягне" — попробую, може якраз пощастить...

Коли мова про недалекий виїзд, найбільше мороки із суконками. Вибираєшся на тиждень, необхідно забрати сім гарненьких на снідання, сім відповідних до обіду і сім до вечері. Не враховую тут вечірніх на Веселку, спортових на проходи, темних на похмурні дні — полотняних на жарке сонце, та ще й декілька купелевих одягів, кілька пар штанців і блюзочок — дві-три хатні суконочки — це необхідний мінімум. Але я передбачлива. Минулого сезону закупила на випродажі за половину ціни цілий тузін шеміз і траміз з думкою положити на лопатки саму Кочубеїху. Але не повезло, — химерна мода цілковито повернулася в інший бік. Те, що було модне високо, приходить цього року нижче пояса. Те, що було на заді, переставили наперед. Всі нові суконки прийшлося кинути в шафу і пересипати нафталіною і відложити бодай на десять років, аж поки та сама мода знову не повернеться до нас. Буде, як знайшов.

Коли не повезло із суконками, я махнула на них рукою і з рішучою постановою „пішла на даєт". За порадою композитора Ф. — я закупила цілу батерію йоґурту. На сніданок йоґурт, на обід йоґурт, на вечерю йоґурт, і так уже цілий тиждень. Висліди прямо надзвичайні.

Моя сусідка, що щойно повернулася з вакацій, аж ахнула, кажучи: — А з вами що сталося? Ю лук авфул, ар ю сик?

Я не сик, відповідаю їй, я тільки готуюся їхати на клаптик української землі в мальовничих горах Кетскил — дец ол.

Але в тім майнула мені геніяльна ідея. Поголодую ще тиждень, (спасибі за пораду з йоґуртом), потонкну ще (на злість Кочубеїсі) і може Ікер, ганяючи по луках за світлячками, візьме мене за водну панну, — на вакаціях все можливе.

М. Л.

Не марнуймо дорогого часу!

(Успіхи Романа Пристая)

Пан Роман Пристай з Рочестеру, Н. Й., закінчив чотирирічний курс інженерських рисунків і керівництва в Рочестерськім Технологічнім Інституті. Ще в Чехословаччині закінчив він курс вищої освіти і ходив до учительського семінару. Коли прибув до Америки, включився в громадську працю, особливо в ті установи, що переводили різні збірки на поміч потребуючим: сиротам, українським інвалідам, поводянам, Рідній Школі і Просвіті. В 1945 році був одним з організаторів відділу Допомогового Комітету в Рочестері, де був його першим секретарем, а згодом і предсідником. За час свого урядування спровадив десятки родин, нових еміґрантів, як спонзор, або з рамени Допомогового Комітету. Крім цього він є активним членом багатьох українських установ не лише в Рочестері, але й поза ним. Згадати б, що він є спомагаючим членом Наукового Т-ва ім. Шевченка з вкладкою 500 долярів. Тепер працює як рекордовий секретар 217-го Відділу Українського Народного Союзу в Рочестері.

В 1950 р. був одним з ініціяторів заснування філії Українського Конґресового Комітету в Рочестері. П. Роман тяжко працюючи у фабриці весь день, все ж таки вечорами находив час поспішити на фахові курси, які тепер дали йому можливість підшукати фахову і добре платну працю.

При цім треба згадати, що п. Роман Пристай служив в Українській Галицькій Армії як підстаршина, та був учасником Визвольних змагань.

В імені наших друзів, які розсіяні по всьому світі, бажаю Вам, пане Романе, всього найкращого, а передовсім кріпкого здоров'я та добрих успіхів у Ваших благородних чинах.

М. Яремчук

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В ЗДА

(Закінчення зі сторни 2-гої)

Учительські кадри.

Жертвенність і посвята, з якими працюють наші вчителі, заслуговують на повне признання збоку батьків й цілої української спільноти. В переважній більшості ці вчителі — старші люди, які з подивугідним завзяттям і послідовністю намагаються защепити своїм учням любов до батьківщини і знання про неї. Вони провадять навчаня методами, які засвоїли собі ще тридцять і більше років тому, і з більшим чи меншим успіхом можуть достосуватися до нових умов. Отже, треба думати про доповнення цих сил новими, по можності вже з рядів або тут роджених, або тих, що перейшли американську школу і засвоїли собі новий стиль життя, а заразом мають вистачальне знання українознавчих предметів. Оскільки нам відомо, в цій ділянці вигляди дуже невеселі, бо таких кандидатів майже нема. Тим не менше треба шукати і таки знайти хоча б одиниці серед молодої ґенерації, які були б готові посвятитися, принаймні частково, навчанню в школах українознавства і в такий спосіб забезпечили дальше існування й модернізацію українських шкіл.

*

Кинені вище думки не вичерпують проблеми. На цю тему повинні висловитися компетентні в справах шкільництва діячі, а також батьки.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні Збори Ураїнського Народного Дому, Відд. 316, відбудуться в четвер, 13-го серпня 1959 р., в год. 8-ій веч. На порядку нарад важливі справи. Присутність усіх членів побажана. Довгуючих членів просимо вирівняти залеглі вкладки. Пригадуємо, що довгуючі члени можуть втратити право до хворобового у випадку хвороби, або нещасливого випадку. — Управа.

НЮАРК, Н. Дж. — Місячні Збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 371, відбудуться в п'ятницю, 14-го серпня 1959 р., в год. 8-ій веч., в Січовій залі. Прохається членів приносити вкладки на Збори Відділу. — І. Оверко, пред.; П. Заболоцький, кас.; Ю. Баранюк, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Відд. 397 повідомляє своїх членів, що побір вкладок буде в суботу, 15-го серпня 1959, від год. 3:00 до 4:30 по пол., під ч. 847 Н. Френклін. Члени, які не вирівняли своїх вкладок за 3 місяці, піддягають суспендуванні. Просимо членів взяти це до уваги. — І. Скочиляс, предс.; О. Штогрин, секр.

БЕТЛЕГЕМ, Па — В-во св. Димитрія, Відд. 288, повідомляє своїх членів, що Місячні Збори відбудуться в суботу, 15-го серпня 1959 р., в год. 7-ій веч. Довгуючих членів проситься вирівняти свої вкладки якнайскорше. — А. Данилюк, предс.; В. Заґвоський, кас.; І Мушастий, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. Ай. — Т-во „Запорозька Січ", Відд. 206, повідомляє своїх членів, що Місячні Збори відбудуться в суботу, 15-го серпня 1959 р., в год. 7-ій веч., в парафіяльній залі — 74 Гарріс Евеню. Просимо прибути на час. — Є. Тепер, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во „Дністер", Відд. 430, повідомляє своїх членів, що побір вкладок за місяць серпень відбудеться в суботу, 15-го серпня 1959 р., в Укр. Клюбі при 23 і Брави вул., в год. від 7-ої до 9-ої веч., і в неділю, 16-го серпня 1959 в Укр. Клюбі при Н. Френклін вул., від год. 11:30 до 1:30 по пол. Просимо явитись. — О. Бакай, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Управа 83 Відд. ім. І. Франка повідомляє своїх членів, що Місячні Збори відбудуться в суботу, 15-го серпня 1959 р., в год. 6-ій веч., в Укр. Горож. Клюбі при 847 Н. Френклін вул. Проситься членів прибути на Збори й вирівняти вкладки. Особливо пригадується довгуючим членам, щоб прибули і вирівняли свої залеглості. — Р. Карбівник, предс.; С. Чорномаз, кас.; Є. Гаврищ, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні Збори В-ва св. Йосафата, Відд. 217, вібудуться в неділю, 16-го серпня 1959 р., в церковній залі під ч. 305 Hudson Ave., в год. 2-ій по пол. Проситься членів прибути чисельно, бо буде відчитання братського статуту. — В. Колданський, предс.; Ф. Голод, фін. секр.; В. Симонів, кас.; Р. Пристай, рек. секр.

ШИКАҐО, Іл. — Збори Б-ва св. о. Миколая, Відд. 106, відбудуться в неділю, 16-го серпня 1959 р., в Домі Відділів УНСоюзу — 843 Н. Вестерн Евеню, в год. 12:30 по пол. Просимо членів і членкинь прибути, а особливо членів довгуючих, щоб вирівняли свої залеглості. Всі члени, які є довжні більше як 3 місяці — будуть суспендовані. — І. Лобойко, заст. предс; М. Попель, кас.; Г. Дацьків, секр.

БОФФАЛО, Н Й. — В-во св. о. Миколая, Відд. 127, повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 16-го серпня 1959 р., в церковній залі при Філмор і Онейда вул., зараз по співаній Службі Божій. Наші Збори відбуваються кожної третьої неділі по першім. Проситься членство брати участь у Зборах і вплачувати свої вкладки. Для вигоди членства урядники збиратимуть вкладки і полагоджуватимуть всі справи від год. 11:30 до 1:00 по пол. Просимо зголошувати своїх Знайомих та дітей в члени УНСоюзу. І. Була, гол.; П. Володка, секр.

Посмертні Згадки

Юрій САМБОРСЬКИЙ, — член Т-ва „Запорозької Січі", Відд. 206 УНСоюзу у Вунсакеті, Ровд Айленд, помер 7-го липня 1959 р., на 71-му році життя. Покійний походив з Товстого, пов. Скалат, Зах. Україна. Був спокійної вдачі, взірцевим чоловіком та батьком для своєї родини, як також взірцевим членом Т-ва та добрим парохіянином. Покійний полишив у смутку дружину Йосифину, 3 доньки, 1 сина, 1 невістку, 2 зятів та 3 внуків. Похорон відбувся 10 липня 1959 р. з української прав. церкви св. Арх. Михаїла, при участи Родини і Членів Т-ва. Похоронено на парохіяльному цвинтарі. — Вічна Йому Пам'ять!
Є. Тепер, секр.

Іван КОВАЛЬСЬКИЙ, — довголітній член 377 Відд. УНСоюзу в Мілвілл, Н. Дж., помер несподівано 22-го липня 1959 р., на 46-му році життя. Покійний був доброї вдачі, добрим парафіянином і Союзовцем та жертвенним громадянином. Покійний полишив у смутку дружину Дарті, сина Теодора, доньку; Дарті, Родичів, 2 сестри, Софію Прохович і Марію Раманик та 2 шваґрів. Похорону довершили два священики о. Зарик і о. Желехівський, при участі Родини, Членів Т-ва та Знайомих, із пох. заведення до укр. прав. церкви, а опісля на кладовище Mt. Pleasant в Мілвілл, Н. Дж. — В. Й. П.!
Г. Тимчій, секр.

Кіндрат МИХАЛЬЧУК, член Б-ва св. І. Хрестителя, Відд. 292 УНС в Дітройті, Миш., помер дня 1-го серпня 1959 р., на 65-му році життя. Покійний народ. 1894 р. в с. Грималівка, пов. Броди, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Анну, одного сина Нестора, 2 доньки, Петрусю і Соню та 4 внуків. Похорон відбувся 4-го серпня, з пох. заведення до церкви св. Тройці в Dearborn, Mich., при участи Родини, Членів Відділу і Знайомих, на цвинтар Grand Lawn. — В. Й. П.!
П. Федик

ТАРЗАН, ч. 4,307. Поєдинок під спекою сонця.

Пробуджений мигтінням тіні Тарзан побачив, що ска кружляв над ним... Птах, що кормиться падлом, нетерплячий попробувати людського тіла внизу!

Ска кружляв щораз то ближче... Маленькі загрозливі очі шукали, чи його здобич дає знаки життя.

Тепер мавполюд лежав непорушно, майже не дихаючи. Якби тільки вдалося йому обманути цю тварину, що живиться падлом!